

objavila Novozelandska farmerska federacija, utvrdili da je ova poljoprivredna asocijacija bila spona između farmera i širih ekonomskih, kulturnih i političkih institucija te utjecajnih struktura na poljoprivrednu politiku. Federacija je imala značajnu ulogu u stvaranju neoliberalnog stajalista koje se zalagalo za »slobodno« i »efikasno« tržište i smanjenje utjecaja države.

Ovo godište *Sociologiae Ruralis* sa stajališta predmetno-problemske strukture objavljenih radova obilježili su u biti: implikacije globalizacije po poljoprivredu i poljoprivrednika s odgovori na taj neumitan proces, s jedne strane, te bremenitost i neizvjesnost procesa tranzicije agrarnog sektora u postsocijalističkim europskim zemljama, s druge strane. Zamjetno je više radova o specifičnim problemima, ali je jednako tako znakovit razmjerno mali broj priloga proizašao iz zahtjevnijih iskustvenih pothvata, kao i komparativnih studija. No širina i dubina uvida koju omogućuju teorijsko-metodologijski dobro postavljeni radovi o gotovo svim problemima neupitna je.

**Srećko Brkić**

Zagreb, Hrvatska

## Études Rurales

Revue trimestrielle publiée par le Laboratoire d'Anthropologie Sociale  
avec le concours du Centre National de la Recherche Scientifique  
Paris, Éditions de l'École des Hautes Études en Sciences Sociales,  
n° 151/152, 1999.

---

Dvobroj 151/152 časopisa *Études Rurales* za drugo polugodište 1999. godine naslovljen je *Autres temps, autres lieux* (Druga vremena, druga mjesta) i tematski je, s jedne strane, posvećen drevnoj i suvremenoj poljoprivredi i stočarstvu u izvan-europskim zemljama (Srednja i Sjeverna Amerika, Kina, Tajland, Vijetnam, Senegal, Mali) te europskim utjecajima na nju, osobito u vrijeme kolonijalizma, a s druge se strane bavi ulogom i značenjem novih u kolonijama uzgajanih poljoprivrednih kultura za gospodarstvo Europe.

Pored *uvoda* iz pera Mathieua Arnouxa i Gillesa Postel-Vinaya, svezak sadrži 12 priloga.

U tekstu *La garrigue, monde de l'écarlate* (Šikara, svijet skerleta) (str. 33-42) Dominique Cardon prikazuje kako je grimizni crv (na srednjovjekovnom latinskom *vernicultus*), vrsta parazita na hrastu, korišten tijekom srednjega vijeka za izradu skerleta. Zarada dobivena proizvodnjom skerleta i međunarodnom trgovinom njime bila je toliko značajna da su se u mnogim mediteranskim zemljama razvili posebni sustavi uzgoja, kako bi se osigurala dovoljna količina toga dragocjenog kukca. Ta je vrsta kukca izumrla zajedno s njegovim prirodnim okolišem u XVI. stoljeću, nakon što se skerlet počeo proizvoditi od američkog crvca a u zadnje vrijeme i kemijskim putem.

Tekst Giulije Tarantole *Cochénille et indigo en Méso-Amérique (1770-1870)* (Crvac i indigo u Srednjoj Americi (1770.-1870.)) (str. 43-50) nadovezuje se na prethodni, istražujući kako su crvac i indigo kao sirovine od kojih su se dobivala sredstva za bojenje imali značajan udjel u europskom poljoprivrednom uvozu iz Amerike u XVIII. i XIX. stoljeću i u ekonomskoj strukturi dotičnoga područja u kolonijalno i postkolonijalno doba. Autorica posebno ističe razlike u danas već napuštenom načinu proizvodnje ovih dviju kultura. Dok se proizvodnja crvca i dalje odvijala prema drevnim indijanskim načelima, dotle je proizvodnja indiga, kojom su upravljali bjelački zemljoposjednici, bila podvrgnuta prije svega kriterijima dobiti, pa je i proizvod zbog toga bio manje kvalitetan.

I François-René Picon u članku *Le cheval dans le Nouveau Monde: histoires culturelles* (Konj u Novom svijetu: kulturna povijest) (str. 51-76), također istražuje indijansku kulturu, točnije »kulturu konja i konjaništva« u četiri sjevernoamerička indijanska plemena: Blackfoot (Crna Noga) u Velikoj Dolini, Navaho na jugozapadu, Guajiros na karipskoj obali i Guaicurus na Gran Chaco. Analizom nekoliko indijanskih mitova autor je osvjetlio ulogu konja u svakom od tih četiriju plemena.

U radu *Marcher la nuit sans lanterne, c'est cueillir chardons pour luzerne: trèfles et sainfoins en Europe occidentale, XVI-XIX siècle* (Hodati noću bez svjetiljke i brati bodljike za ljekaricu: djetelina i slatkovina u zapadnoj Europi, XVI.-XIX. stoljeće) (str. 77-102) Mauro Ambrosoli istražuje porast međunarodnog tržišta sješenjem u Europi na dva specifična primjera: rasprostranjenost djeteline u Nizozemskoj tijekom XVII. i XVIII. stoljeća i politika stimuliranja razmjene botaničkih spoznaja u doba Napoleonova Carstva. Razvoj botaničkog i agronomskog znanja o biljkama i zemljama te njegov nesmetani protok bio je bitan preduvjet za nastanak nove poljoprivrede i prije agrokemijske revolucije u XIX. stoljeću.

George Grantham, u štivu *La faucille et la faux: un exemple de dépendance temporelle* (Srp i kosa: primjer ovisnosti o vremenu) (str. 103-132), upozorava na to kako početni uvjeti u poljoprivrednoj proizvodnji, točnije vrijeme u kojemu su određene biljke domestikirane, imaju dalekosežne posljedice za tehnologiju i društvenu organizaciju u Europi od neolitika do XIX. stoljeća. Primjer za to su morfološke karakteristike žitarica na koje su utjecale tehnike žetve koje su korištene u vrijeme domestikacije. Tako se pšenica žela srpom, a zob kosom koja je kasnije izumljena. Srp je selektirao žitarice s razmjerno labavim spojem klasa i

peteljke, dočim je kosa selektirala one s jačim spojem. Budući da je rad s kosom brži i lakši, seljaci su u žetvi upotrebljavali sve više kosu, koja je modificirala žitarice i uzrokovala velike gubitke.

Pascal Bouchery se u prilogu *La rizière, «écosystème spécialisé»? Un cas dans le sud-ouest chinois* (Rižino polje, »specijaliziran ekosustav«? Slučaj s jugozapada Kine) (str. 133-166) suprotstavlja tezi C. Geertza o indonezijskom sustavu uzgoja riže kao zastarjelom modelu poljoprivredne proizvodnje koji tvori specijalizirani ekosustav u opreci spram moderne »suhe« proizvodnje riže. Takav je sud, piše Bouchery, proizašao odatle što se previdalo da su rižina polja prostor polivalen- tne poljoprivrede u kojem se uzgaja i riba, love sitne životinje i skupljaju divlje biljke. Geertzova se teza opovrgava na primjeru proizvodnje riže na navodjenim terasama u planinama jugozapadne Kine. U okolišu ugroženom masovnom sje- čom šuma, takva proizvodnja ima, pored ekonomske, i značajnu ekološku ulogu.

Tekst Annicka Lévy-Warda *Les centres de diffusion du riz cultivé: de l'Asie du Sud-Est à la Chine* (Središta rasprostranjenosti kultivirane riže: od jugoistočne Azi- je do Kine) (str. 167-178) bavi se pitanjem - gdje je riža po prvi put domestificira- na? Na temelju arheoloških nalaza od otprije 30 godina, ta su mjesta locirana u ju- goistočnoj Aziji, posebno u Tajlandu. Međutim, nedavna arheološka iskapanja u Kini pokrenula su ponovno tu raspravu. Ona su dovela i do novih hipoteza o po- drijetlu najveće porodice austroazijskih jezika. Istraživanja podrijetla riže također iznova pokreću i pitanja o povijesti naseljavanja Kine i jugoistočne Azije.

Michel Cartier u radu *L'homme et l'animal dans l'agriculture chinoise ancienne et moderne* (Čovjek i životinja u drevnoj i modernoj kineskoj poljoprivredi) (str. 179-198) skreće pozornost na to da se kineska poljoprivreda ne svodi samo na uzgoj žitarica i biljaka za tekstil, već da u njoj važno mjesto zauzima i stočarstvo. Nasuprot uobičajenim predodžbama, prijelaz na intenzivnu poljoprivredu nije smanjio značaj stočarstva, tako da najnovije statistike pokazuju porast broja teret- nih životinja po hektaru obradive površine i po broju stanovnika.

Christophe Bonneuil, u tekstu »Pénétrer l'indigène«: *arachides, paysans, agrono- mes et administrateurs coloniaux au Sénégal (1897-1950)* (»Proniknuti domorod- ca«: oraščići, seljaci, agronomi i kolonijalni činovnici u Senegalu (1897.-1950.)) (str. 199-224), pokazuje kako je u kontekstu napora da se modernizira poljopri- vreda u Senegalu došlo do interakcije između ruralnih društava plemena *Wolof* i *Serer* i kolonijalnih poljoprivrednih inženjera i administracije. Istraživanja poljopri- vrednih djelatnosti razvijenih na poljoprivrednoj stanici *Bambey* bila su u velikoj suprotnosti prema tradicionalnom načinu rada. U vrijeme kada su kolonisti imali manje znanja o lokalnim društvima, to je ujedno bio način da se domaće stanov- ništvo učini što podložnijim administrativnim intervencijama.

Arthur Combs, u članku pod naslovom *Technical Change in Wartime in South Vietnam (1967-1972)* (Tehnička promjena u ratno doba u Južnom Vijetnamu (1967.-1972.)) (str. 225-254), objašnjava činjenicu da je tijekom Vijetnamskog rata

u kasnim 60-im i ranim 70-im godinama 20. stoljeća u Vijetnamu došlo do zamjetnog rasta poljoprivredne proizvodnje.

Pierre Boilley u tekstu *Les Touaregs entre contraintes géographiques et constructions politiques* (Tuaregi između zemljopisnih prepreka i političkih konstrukcija) (str. 255-268) opisuje sposobnost Tuarega da opstanu u pustinjskom okruženju Sahare, u društvenom uređenju koje se nije promijenilo od razdoblja srednjovjekovnog feudalizma. Pokretljivost toga nomadskog društva sve je ugroženija još od kolonijalnog razdoblja. Pod pritiskom državne vlasti u Maliju, tuareško je društvo danas prisiljeno mijenjati svoje unutarnje ustrojstvo, prije svega svoj nomadski karakter i cjelokupni odnos prema vlastitoj zemlji.

Prilog *Émergences des espaces anthropisés, diversité des histoires* (Pojava ljudima naseljenih prostora, različitosti povijesti) (str. 17-32) Jeana Guilainea, koji donekle odstupa od teme časopisa, slijedom strukturnoantropoloških teorijsko-metodoloških zasada istražuje tragove civilizacija neolitika i brončanoga doba, suprotstavljajući se teleološkom shvaćanju povijesti i dokazujući da se pretpovijest ne može promatrati kao primitivan stadij ujednačenoga povijesnog napretka, već da je to razdoblje obilježeno brojnim i krupnim regresijama, prirodnim katastrofama i masovnim izumiranjima ljudi i životinja.

U časopisu je objavljeno i više prikaza knjiga.

**Igor Mikecin**

Institut za društvena istraživanja u Zagrebu, Zagreb, Hrvatska

*Srećko Brkić (ur.)*

## **Prvi sabor hrvatskih agrarnih ekonomista: zbornik**

**Zagreb, Hrvatsko agroekonomsko društvo, 1998., 184 + 9 str.**

---

Prvi sabor hrvatskih agrarnih ekonomista održan je 20. rujna 1996. godine na Agronomskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, a nazočilo mu je više od 200 agrarnih ekonomista. Organiziralo ga je Hrvatsko agroekonomsko društvo (utemeljeno 12. veljače 1996.), u stanovitom smislu nastavljajući tradiciju Hrvatsko-slavonskog gospodarskog društva (1841.-1918.) i Sekcije agrarnih ekonomista Hrvatske u sklopu bivšeg Udruženja agrarnih ekonomista Jugoslavije (1977.-1990.). Sa-